

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri

Mustafa Kemal Fırat¹, Abdulkadir Erten², Şengül Ödemiş³, Aliye Yaşar⁴

DOI 10.5281/zenodo.10546593

Özet

Bu araştırmanın amacı, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Bu çalışmada nitel yöntem tercih edilmiş olup durum çalışması deseniyle tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 15 okul yöneticisi oluşturmuştur. Çalışma grubu, ölçüt örnekleme yaklaşımı kullanılarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan açık uçlu sorulardan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, katılımcılar ile yapılan yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Çalışma verileri temalar ve kodlar vasıtasıyla içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Bu çalışma, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için uyguladıkları politikaları ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Uygulanan stratejiler arasında ek ders ve destek programları, burs ve maddi destek, rehberlik hizmetleri bulunmakta olup, öğrencilere etkileri akademik başarı, motivasyon ve sosyal gelişim şeklinde belirlenmiştir. Öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma, kültürel ve sosyal destek stratejileri uygulanmıştır. Bu stratejiler arasında burs programları, ek dersler, ücretsiz materyal sağlama, kariyer planlama ve rehberlik hizmetleri yer almaktadır. Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme süreci, maddi destek, psiko-sosyal destek, mentorluk ve geliştirme süreçleriyle şekillenmiştir. Son olarak, okul müdürlerinin velilerle iş birliği stratejileri, etkili iletişim, eğitim etkinlikleri ve geri bildirim toplama üzerinde odaklanarak veli katılımına etkilerini değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, fırsat, eşitlik, eğitimde fırsat eşitliği.

School administrators' views on ensuring equality of opportunity in education

Abstract

The aim of this study is to examine the views of school administrators on ensuring equal opportunities in education. Qualitative method was preferred in this research, and it was designed in case study design. The study group consisted of 15 school administrators. The study group was selected using the criterion sampling approach. A semi-structured interview form consisting of open-ended questions created by the researchers was used as a data collection tool. The interviews were conducted face-to-face with the participants. The study data were analysed by content analysis through themes and codes. This study evaluated the policies implemented by school principals to ensure equality of opportunity in education and the effects of these policies on student achievement. The strategies implemented included supplementary courses and support programs, scholarships and financial support, and guidance services, and their effects on students were identified as academic achievement, motivation and social development. To reduce socioeconomic disparities among students, financial support and economic inequality reduction, cultural and social support strategies were implemented. These strategies include scholarship programs, supplementary courses, provision of free materials, career planning and guidance services. Evaluating the impact of support programs for disadvantaged students was shaped by the processes of financial support, psycho-social support, mentoring and development. Finally, school principals' strategies for collaboration with parents assessed their impact on parental involvement, focusing on effective communication, educational activities and feedback collection.

Keywords: education, opportunity, equality, equality of opportunity in education

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mstf_ogretmen@hotmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ertenkadir@gmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, sengulodemis@hotmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, aliyeyasar1@gmail.com

Giriş

Eğitim, insan gelişimini şekillendirmede çok önemli bir role sahiptir ve hem bireyler hem de toplum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bireyin kapsamlı gelişimini garanti altına alırken, toplumsal düzen ve istikrarı korumak için sosyo-politik ve kültürel değerlerin yayılmasını da kolaylaştırır. Ayrıca eğitim, bireysel yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve toplumun refahına öncelik veren kalkınma hedeflerine ulaşılması için önemli bir araç olarak hizmet etmektedir (McMahon, 2000; Mihai, Titan & Manea, 2015). Eğitimin birçok rolü ve etkisi, yüksek maliyetine rağmen yarı kamusal bir hizmet olarak sınıflandırılmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, eğitim hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çoğunlukla kamu kaynakları tarafından finanse edilmektedir (Singh, 2014). Diğer eğitim seviyelerinde ülkelere özgü yaklaşımlarda farklılıklar olsa da, zorunlu eğitimin tamamen kamu kaynaklarıyla finanse edilmesi gerekliliği artık evrensel olarak kabul görmektedir ve tartışmaya açık değildir. Birçok çalışma, zorunlu eğitimin bir kamu hizmeti olarak sunulmasına rağmen, tüm sosyoekonomik gruplar için eşit erişim ve kullanımı garanti etmediğini göstermiştir (Dinçer ve Uysal Kolaşın, 2009; Taşkın Alp, 2016). Küresel olarak eğitim politikasının ana bileşeni, ayrımcılığa uğrayan sosyal gruplar, yoksullar, engelliler ve kadınlar da dahil olmak üzere dezavantajlı gruplar için eğitimde eşit fırsatlar sağlamaya çalışan bir dizi mevzuat ve politikadan oluşmaktadır. Son yıllarda, bu alandaki çabalarda kayda değer bir artış olmuştur. Bu durumun temel nedeni büyük ölçüde 1970'lerin sonlarında Batı ülkelerinde 'refah devleti'nin, daha düşük gelir düzeyine sahip ülkelerde ise 'sosyal devlet'in terk edilmesi kararına bağlanabilir. Buna ek olarak, yeni sağcı ekonomi politikalarının uygulanması mevcut gelir eşitsizliklerini daha da arttırmıştır. Süregelen gelişmeler, özellikle yoksul toplulukların eğitim alma ve eğitimden faydalanma konusundaki yetersizliklerini daha da ön plana çıkarmıştır. Ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden gelen çocukların eğitim fırsatlarına erişimi, varlıklı ailelerin çocuklarına kıyasla daha sınırlıdır. Ayrıca, yoksulluk çocukluk, ergenlik ve yetişkinliğin çeşitli evrelerinde yaygındır. Sonuç olarak, yoksulluğun nesiller arası aktarımı devam etmekte (Braveman & Gruskin, 2003) ve sürdürülebilir kalkınmanın başarılmasını engelleyen toplumsal eşitsizliklerin artmasına yol açmaktadır. Bu çerçevede, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) beşerî sermayenin geliştirilmesine yönelik kaynak tahsisinin ihmal edilmesinin işsizlik, beceri uyumsuzluğu, sosyal marjinalleşme ve ekonomik beklentilerin azalması gibi sorunlara yol açabileceğini vurgulamaktadır. Bu sorunlar daha sonra sosyal dokuda daha pahalı sorunlara yol açabilir. Dünya Bankası'na göre, iyi eğitilmiş bireyler sadece kendileri için değil aileleri için de yaşam kalitesini artırarak toplumların refahını ve ilerlemesini artıracaktır (Dünya Bankası, 1996). Dolayısıyla, yoksulluğun hem yoksul bireyler hem de toplumun geneli üzerinde zararlı bir etkisi vardır. Ayrıca, araştırmalar eğitimin düşük gelirli bireyler için sosyal hareketlilik üzerinde olumlu etkileri olabileceğini göstermiştir. Bu çalışmalar, eğitimin bireyleri iş piyasası için gerekli bilgi ve becerilerle donatarak işgücüne katılma olasılığını artırabileceğini ortaya koymuştur. Ayrıca eğitim, işsizlik durumunda iş arama sürecini kısaltabilir, eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin üretkenliğini ve gelirini artırabilir ve çalışma hayatı boyunca iş değiştirme sayısını azaltabilir (Awan, Malik, Sarwar & Waqas, 2011; Çalışkan, 2007). Bu senaryo, yoksul hanelerden gelen gençlerin eğitime erişim ve beklentilerinin artırılması ihtiyacını vurgulamaktadır. Yoksulluğun birçok sosyal tabaka üzerindeki zararlı etkileri, yoksulluğun hem yerel hem de küresel ölçekte ele alınması ihtiyacının altını çizmiştir.

Mevcut çerçeve yoksulluğu dünya çapında bir sorun olarak kabul etmekte ve çok uluslu toplulukları bu alanda araştırma yapmaya sevk etmektedir (Çeken, Ökten & Ateşoğlu, 2008). Bu çalışmalar, yoksulluğun ekonomik büyüme ve insan sermayesine yatırım yoluyla etkili bir

şekilde ele alınabileceğini ve nihai hedefin yoksulluğu ortadan kaldırmak olduğunu iddia etmektedir (Kunduracı, 2009). Bu çerçevede, uluslararası örgütler eğitimi yoksullukla mücadelede çok önemli bir unsur olarak görmekte, insani büyümeyi garanti altına almak ve yoksulluğu azaltmak için bir araç olarak kabul etmektedir (Maile, 2007).

Ülkeler, yoksullukla mücadele çabalarının önemli bir unsuru olarak eğitimde adil fırsatları garanti altına almak için çeşitli politikalar ve stratejiler kullanmaktadır. Bu amaca adanmış kamu kaynaklarının büyüklüğü göz önüne alındığında, bu yaklaşımların fırsat eşitsizliklerini azaltmadaki etkisini analiz etmek çok önemlidir. Küresel ve yerel ekonomideki son gelişmeler göz önüne alındığında (Kurban, 2018), önümüzdeki yıllarda eğitime ayrılan kaynakların artacağına dair olumlu bir görünüm söz konusudur. Bu senaryo, eşitlikçi eğitim fırsatlarını garanti altına almak için kullanılan kaynakların uygunluğunun ve etkinliğinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi ihtiyacını vurgulamaktadır. Bu araştırmanın sonuçları, değerlendirme sürecine yardımcı olabilir ve gerekirse mevcut politikaları geliştirebilir. Ayrıca, ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilere fırsat eşitliği sağlamayı amaçlayan eğitim politikalarının genel çerçevesini ortaya koyarak, eğitim paydaşlarına, toplumun tüm kesimlerinin eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesini sağlamak için hayati önem taşıyan politika hedefleri hakkında daha kapsamlı bir bakış açısı sunabilir. Bu çalışma, ekonomik açıdan dezavantajlı çocuklar için eğitimde eşitliğin teşvik edilmesi ve eğitimde adaleti gözetilen politikaların savunulması açısından büyük önem taşımaktadır.

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumsal kalkınmanın temel taşlarından biridir. Okul yöneticilerinin bu konudaki görüşleri, eğitim sisteminin daha adil ve kapsayıcı hale gelmesi için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu görüşler, eğitimdeki adaletsizlikleri belirleme, giderme ve gelecekteki stratejileri belirleme noktasında kritik bir rol oynamaktadır. Okul yöneticileri, eğitimde fırsat eşitliği konusunda yapılan çalışmalara dâhil olmanın önemini vurgulamakta ve bu sürecin bir parçası olarak toplumun geniş kesimlerine hitap etme potansiyeline sahiptir. Bu çalışmalar, öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltarak, her öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarma amacını taşır. Okul yöneticilerinin bu çalışmalara aktif katılımı, eğitimdeki eşitsizlikleri tespit etme, öğrencilere yönelik destek programlarını geliştirme ve uygulama süreçlerinde liderlik yapma imkânı sağlar. Ayrıca, okul yöneticilerinin eğitimde fırsat eşitliği konusundaki görüşleri, politika yapıcıları ve karar alıcıları için önemli bir rehber niteliği taşır. Bu görüşler, mevcut politikaların etkilerini değerlendirme, yeni stratejiler geliştirme ve eğitim sisteminin daha adil hale getirme sürecinde kılavuzluk eder. Okul yöneticilerinin deneyimleri, eğitimde fırsat eşitliği için etkili çözümlerin belirlenmesine ve bu çözümlerin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesine ışık tutar. Sonuç olarak, okul yöneticilerinin eğitimde fırsat eşitliğine dair görüşleri, bu alanda yapılacak çalışmalara güçlü bir dayanak sağlar. Bu görüşler, toplumun genel eğitim düzeyini iyileştirmek ve her bireye eşit fırsatlar sunmak amacıyla yapılan çabaların daha etkili ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlar. Bu nedenle, okul yöneticilerinin perspektifleri, eğitimde fırsat eşitliği hedefine ulaşmak için strateji oluşturacak, politika geliştirecek ve uygulamada liderlik edecek paydaşlar için önemli bir kaynaktır.

Bu araştırmanın amacı, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Bu kapsamda araştırmanın alt amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan politikalar ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nasıldır?

2. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejiler nelerdir?
3. Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine dair okul yöneticilerinin görüşleri nasıldır?
4. okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerinin değerlendirmeleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın decent

Çalışma, nitel bir araştırma yaklaşımı olan fenomenolojik araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, kişilerin deneyimlerini anlamayı ve yorumlamayı amaçlayan nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Fenomenolojik desen, katılımcıların öznel deneyimlerini, algılarını, duygularını ve anlamlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir metodolojidir. Bu metodoloji, araştırmacının bireysel görüşmeler, odak grupları veya gözlemler yaparak katılımcıları kapsamlı bir şekilde anlamasını sağlar (Özdemir, 2010). Fenomenolojik araştırmada araştırmacı, katılımcıların deneyimleri hakkında içgörü kazanmak için açık uçlu sorular kullanır ve aktif olarak onların anlatılarına odaklanır. Katılımcıların ifadelerinin analizi sırasında araştırmacı yaygın temaları, anlamları ve yapıları ortaya çıkarmaya çalışır. Bu yaklaşım, katılımcıların deneyimlerini doğrudan ifade etmelerini kolaylaştırır ve araştırmacının altta yatan anlamları kapsamlı bir şekilde kavramasını sağlarken aynı zamanda önyargıları da azaltır. Fenomenolojik desen, insanların öznel deneyimlerine, bakış açılarına ve yorumlarına öncelik verir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokullarda görev yapan 15 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2016), maksimum çeşitlilik örneklemesinin temel amacının, çalışma konusuyla ilgili olabilecek bireylerin özelliklerindeki çeşitliliği artırmak olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak, örneklem için öğretmenler seçilirken görev süresi, yaş ve eğitim durumu gibi çeşitli demografik parametreler göz önünde bulundurulmuştur. Bu unsurlar, çalışma öncesinde yapılan literatür analizi, uzmanların değerlendirmeleri ve ilgili kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak durumu tanımlamada önemli görülmüştür. Araştırma katılımcıları K1, K2 ... olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların demografik değişkenleri

Kod	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Okul Müdürü	40	15	Yüksek Lisans
K2	Kadın	Müdür Yardımcısı	35	10	Lisans
K3	Erkek	Okul Müdürü	50	25	Lisans
K4	Kadın	Okul Müdürü	45	20	Yüksek Lisans
K5	Erkek	Müdür Yardımcısı	30	5	Lisans
K6	Kadın	Okul Müdürü	38	12	Doktora
K7	Erkek	Okul Müdürü	42	18	Yüksek Lisans
K8	Kadın	Müdür Yardımcısı	29	4	Lisans
K9	Erkek	Okul Müdürü	37	14	Lisans
K10	Kadın	Okul Müdürü	33	8	Yüksek Lisans
K11	Erkek	Müdür Yardımcısı	48	22	Lisans
K12	Kadın	Okul Müdürü	41	16	Doktora
K13	Erkek	Okul Müdürü	36	11	Yüksek Lisans
K14	Kadın	Müdür Yardımcısı	31	6	Lisans
K15	Erkek	Okul Müdürü	39	13	Lisans

Tablo 1'deki verilere göre, araştırmaya 8'i erkek (%53.33), 7'si kadın (%46.67) olmak üzere 15 kişi katılmıştır. Hepsi öğretmen olan katılımcılar kurumdaki pozisyonları açısından değerlendirildiğinde çoğunluğu (%60) okul müdürü pozisyonunda yer alırken, %40'lık bir kısmının müdür yardımcısı olarak görev yaptığı görülmektedir. Yaş kategorisinde, katılımcıların yaş aralığı 29 ile 50 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması yaklaşık 38'dir. Araştırmanın orta yaş grubundaki katılımcılarla temsil edildiği görülmektedir.

Kıdem açısından, öğretmen 4 yıldan 25 yıla kadar farklı mesleki deneyim sürelerine sahip olduğu bulunmuştur. Son olarak araştırmada 2 Doktora, 5 yüksek lisans 8 lisans mezunu öğretmen katılmış olup, katılımcıların eğitim alanında yüksek düzeyde akademik niteliklere sahip bireylerden oluşması nedeniyle, araştırma bulgularının derinlik ve kapsam açısından zengin olabileceği düşünülebilir.

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak beş açık uçlu sorudan oluşan standartlaştırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Noble ve Smith, (2015)'e göre görüşme, her iki tarafın da ilgili bir şekilde soru sorduğu ve cevapladığı kasıtlı ve bilinçli bir konuşmadır. Bu yaklaşımın seçilmesinde, katılımcılardan çalışma konusuna ilişkin kapsamlı içgörüler elde etme kapasitesi temel alınmıştır. Görüşme yapmanın yanı sıra çalışma için gerekli verileri toplamanın zorluğu da bu tekniğin seçilmesinde göz önünde bulundurulmuş bir diğer husustur. Üç farklı görüşme tekniği ortaya koymuştur: karşılıklı görüşme, görüşme formu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzı. Bu araştırma, görüşme stratejilerinden biri olarak geleneksel açık uçlu görüşme yöntemini kullanmıştır. Bu yaklaşım, her katılımcıya tutarlı bir şekilde ve sırayla sunulan, titizlikle tasarlanmış ve düzenlenmiş bir dizi sorunun sistematik ve kasıtlı bir şekilde sorulmasını gerektirir. Bu stratejinin seçilmesinde, katılımcıların öznelliğini ve önyargılarını azaltma becerisinin yanı sıra katılımcılara sınırlı ölçüde takdir yetkisi tanınması da etkili olmuştur.

Verilerin toplanması

Araştırma, 30 Eylül - 15 Ekim 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler yoluyla bilgi toplamıştır. Katılımcıların kendi okullarında veri toplanırken, katılımcı başına ortalama görüşme süresi 30 ila 45 dakika arasında değişmiştir. Görüşme sırasında katılımcılar bu araştırmada yer almayı gönüllü olarak kabul etmişlerdir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara çalışmanın tarihçesi, önemi ve amaçlarının yanı sıra gizlilikle ilgili kurallar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, görüşmenin belgeleneceği de kendilerine bildirilmiştir. Araştırmacı, bireysel görüşmeler için standartlaştırılmış bir görüşme formu kullanmış ve önceden belirlenmiş sorular her katılımcıya tutarlı ve değiştirilmemiş bir sırayla verilmiştir. Notlar görüşme boyunca kağıt ve kalem kullanılarak kaydedilmiştir. Katılımcılara sözlü ifade için daha fazla zaman tanınmış ve görüşmeleri bir ses kayıt cihazı kullanılarak belgelenmiştir. Her bir görüşme, katılımcıların duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleri için elverişli bir ortam sağlamak amacıyla bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Her görüşmenin ardından araştırmacılar, el yazısıyla alınan notları derhal bilgisayara aktarmıştır. Daha sonra, verilere ilişkin daha fazla içgörü elde etmek için tüm kayıt listesinin kapsamlı bir incelemesi yapılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik

Nicel çalışmanın istatistiksel değerleri, nitel araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini doğru bir şekilde değerlendirmede yetersizdir. Geçerlilik ve güvenilirlik, nitel araştırmalarda nicel araştırmalara kıyasla daha farklı ele alınmakta ve bazen farklı terimlerle ifade edilmektedir (Kumandaş Öztürk, 2019). Bu çerçevede, akademik literatür sürekli olarak nitel araştırmalarda güvenilirliğin önemini vurgulamakta ve bu tür araştırmaların inandırıcılığını sağlamak için çeşitli stratejiler önermektedir (Noble & Smith, 2015). Nitel araştırmalarda inandırıcılığı tesis ederken dört kriteri göz önünde bulundurmak önemlidir: inandırıcılık (iç geçerlilik), aktarılabirlik (dış geçerlilik), tutarlılık (güvenilirlik) ve nesnellik. Bu ölçütler, geleneksel geçerlilik ve güvenilirlik kavramlarının yerini almaktadır (Başkale, 2016).

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için katılımcılar gönüllülük esasına göre seçilmiştir. Görüşme formu uygulanmadan önce katılımcılarla hazırlık görüşmeleri yapılmış, bu görüşmelerde araştırmanın amaçları ve görüşme formunda yer alan sorular hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Araştırma, katılımcılar arasındaki farklılıklara katkıda bulunan faktörlerin kapsamlı bir analizinin yanı sıra, aktarılabirliği garanti altına almak için görüşme formu geliştirme sürecinin ve formda yer alan tüm soruların titiz bir tanımını da içermektedir. Bunu garanti altına almak için araştırmada kasıtlı örnekleme stratejilerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Nitel araştırmanın güvenilirliğine odaklanmak yerine kullanılan tekdüzeliği sağlamak için, araştırma sürecinin kapsamlı bir tanımının yapılması tavsiye edilir. Bu, araştırma yöntemlerinin detaylandırılması, soru hazırlama, pilot uygulama, veri toplama süreci, analiz, literatür taraması, yöntem çeşitlemesi ve yöntem ve süreçlerin diğer araştırmacılar tarafından incelenmesini içerir (Miller, 2003). Çalışmada yeknesaklığı sağlamak için araştırma deseni, veri toplama prosedürü, araç hazırlama ve analiz süreci için kapsamlı bir açıklama yapılmıştır. Görüşme formunun oluşturulması sırasında en az iki uzmanla iletişime geçilmiştir. Bu uzmanlar, soruların bilimsel geçerliliğini ve kapsam geçerliliğini değerlendirme konusunda uzmanlığa sahiptir. Görüşme soruları, katılımcıların kolaylıkla anlayabileceği ve yanıtlayabileceği şekilde hazırlanmıştır. Dilbilim uzmanları soruların dil açısından açıklığını ve anlaşılabilirliğini doğrulamıştır.

Verilerin analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. İçerik analizi, görüşme verilerinde yer alan materyalin sistematik ve titiz bir şekilde incelenmesini içeren bir araştırma stratejisidir (Baltacı, 2018). Bu nedenle çalışmada, verilerin toplanmasından sonuçların yorumlanmasına kadar her adımı kapsayan içerik analizi kullanılmıştır. Veriler, araştırmanın amaçlarına uygun olarak tematik analiz ve kodlama kullanılarak düzenlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Araştırma, verilerin kodlanması, temaların düzenlenmesi ve tanımlanması ve sonuçların değerlendirilmesi aşamalarının tamamını içermiştir. Temalar, önemli bağlantıları olan kodların gruplandırılmasıyla oluşturulan kategoriler arasındaki anlamlı ilişkilere dayanarak seçilmiştir. Sonuçlar, temalar, kategoriler ve kodlar arasındaki ilişkiler incelenerek analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan politikalar ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine yönelik katılımcı değerlendirmeleri

Analiz bölümünde, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusundaki deneyimleri ve düşüncelerinin anlaşılması amacıyla katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 2' de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 2. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan politikalar ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine yönelik bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Uygulanan stratejiler	Ek Ders ve Destek Programları	K1,K3,K8, K12	4
	Ücretsiz kaynak, Burs ve Maddi destek	K2, K4, K6, K9	4
	Düzenli Değerlendirme ve Revizyon	K1	1
	Rehberlik ve Kariyer Destek Hizmetleri	K5, K6, K11, K12	4
	Sosyal Hizmetler ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	K10, K13,	2
Öğrencilere etkileri	Akademik başarı ve performans artışı	K1, K3, K5, K6, K7, K11, K12, K15	8
	Öğrenci motivasyonu ve katılımı	K2, K4	2
	Sosyal gelişimine katkı	K10, K14	2

Tablo 2 incelendiğinde; Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan politikalar ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine yönelik katılımcı görüşlerinin; "Uygulanan stratejiler, Öğrencilere etkileri" temaları altında toplandığı görülmektedir.

Uygulanan stratejiler teması altında; "ek ders ve destek programları, ücretsiz kaynak, burs ve maddi destek, düzenli değerlendirme ve revizyon, rehberlik ve kariyer destek hizmetleri, sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık hizmetleri" olmak üzere beş alt kod bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan stratejiler konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "Okulumuzda fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla uyguladığımız bir politika, öğrencilere ek ders imkanları sunmaktır. Bu destek programının öğrenci başarıları

üzerindeki etkisini düzenli olarak değerlendiriyor ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize ediyoruz."

(K2): "..., ücretsiz ders kitabı ve kırtasiye malzemesi dağıtımdır..."

(K3): "Okulumuzda fırsat eşitliğini artırmak için uyguladığımız bir strateji, dezavantajlı öğrencilere yönelik ek destek programlarıdır..."

(K4): "Fırsat eşitliğini sağlamak adına okulumuzda uyguladığımız bir politika, öğrencilere burs ve maddi destek sağlamaktır. ..."

(K5): "Okulumuzda fırsat eşitliğini desteklemek amacıyla uyguladığımız bir strateji, öğrencilere rehberlik hizmetleri sunmaktır..."

(K6): "Öğrenciler arasında eğitim fırsatlarına erişimi artırmak için okulumuzda uyguladığımız bir politika, dijital eğitim kaynaklarına ücretsiz erişim sağlamaktır..."

(K7): "Fırsat eşitliğini desteklemek adına uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yetenek ve ilgi alanlarına göre rehberlik yapmaktır..."

(K8): "Okulumuzda uyguladığımız bir politika, öğrenciler arasında dil eşitsizliğini azaltmaya yöneliktir..."

(K9): "Fırsat eşitliğini sağlamak için okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere destekleyici eğitim materyalleri temin etmektir. ..."

(K10): "Okulumuzda uyguladığımız bir politika, öğrencilere sportif ve kültürel etkinliklere ücretsiz katılım sağlamaktır..."

(K11): "Fırsat eşitliğini desteklemek adına okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yönelik kariyer günleri ve mentörlük programlarıdır. ..."

(K12): "Okulumuzda uyguladığımız bir politika, öğrencilere özel ders olanakları sağlamaktır. ..."

(K13): "Fırsat eşitliğini artırmak için okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yönelik sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sunmaktır. Bu hizmetlerin öğrenci başarılarına etkilerini değerlendirerek stratejilerimizi güncelliyoruz."

(K14): "Okulumuzda fırsat eşitliğini desteklemek için uyguladığımız bir politika, öğrencilere yönelik erken çocukluk eğitim programlarıdır..."

Öğrencilere etkileri teması altında; "akademik başarı ve performans artışı, öğrenci motivasyonu ve katılımı, sosyal gelişimine katkı" olmak üzere üç alt kod bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okullarda uygulanan politikaların öğrenci başarıları üzerindeki etkileri konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "... Bu destek programının öğrenci başarıları üzerindeki etkisini düzenli olarak değerlendiriyor ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize ediyoruz."

(K2): "... Bu uygulamanın öğrenci motivasyonu ve katılımı üzerinde olumlu bir etki yarattığını gözlemliyoruz."

(K3): "...ve başarılarını öğrenci başarı verileri ile karşılaştırarak gözlemliyoruz"

(K4)"... öğrenci devamsızlığı ve başarı üzerindeki etkilerini analiz ederek politikalarımızı güncelliyoruz."

(K5): "... Bu hizmetlerin öğrenci kariyerleri ve başarıları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K6): "...Bu kaynakların öğrenci performansına etkisini ölçerek politikalarımızı güncelliyoruz."

(K7): "... öğrenci başarılarına katkısını düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K9): "... Bu materyallerin öğrenci başarılarına etkisini değerlendiriyor ve ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemeler yapıyoruz."

(K10):"...Bu etkinliklerin öğrenci sosyal gelişimi ve başarıları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K11):"... Bu programların öğrenci kariyer hedefleri üzerindeki etkilerini gözlemleyerek stratejilerimizi revize ediyoruz."

(K12):"...destek programlarının öğrenci başarılarına etkilerini değerlendiriyor ve programlarımızı güncelliyoruz."

(K14):"... öğrenci başarıları ve okula uyumları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K15): "Fırsat eşitliği politikalarımızın öğrenci başarıları üzerindeki etkilerini değerlendiriyor ve bu değerlendirmeleri kullanarak politikalarımızı sürekli olarak güncelliyoruz."

Öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilerin değerlendirilmesi

Analiz bölümünde, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusundaki deneyimleri ve düşüncelerinin anlaşılması katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 3'te detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilerin değerlendirilmesi

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Maddi Destek ve Ekonomik Eşitsizliği Azaltma	Burs ve Maddi Destek Programları	K1	1
	Ek Ders ve Destek Programları	K3, K9	2
	Ücretsiz Materyal ve Malzeme Sağlama	K2, K6, K13	3
Kültürel ve Sosyal Destek Stratejileri	Ücretsiz Katılım İmkanları	K5, K15	2
	Kariyer Planlama ve Rehberlik Hizmetleri	K4, K7, K11, K12	4
	Sosyal Hizmetler ve Psikolojik Danışmanlık	K4, K8, K10, K14	4

Tablo 3 incelendiğinde; Okul müdürlerinin öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilerine yönelik görüşlerinin; “maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma, kültürel ve sosyal destek stratejileri” temaları altında toplandığı görülmektedir.

Maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma teması altında; “burs ve maddi destek programları, ek ders ve destek programları, ücretsiz materyal ve malzeme sağlama” olmak üzere üç alt kod bulunmaktadır. Öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilerine yönelik olarak maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "Sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yönelik burs ve maddi destek programlarıdır."

(K2): "..., tüm öğrencilere ücretsiz ders kitabı ve kırtasiye malzemesi sağlamaktır. Bu desteklerin öğrenci başarıları üzerindeki etkilerini değerlendiriyoruz."

(K3): "..., öğrencilere yönelik ek ders ve destek programlarıdır. Bu programların öğrenci notları ve sınav başarıları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K6): "..., öğrencilere maddi kaynaklı zorluklarla başa çıkabilmeleri için eğitim materyalleri sağlamaktır. Bu materyallerin öğrenci başarılarına etkilerini ölçerek stratejimizi güncelliyoruz."

(K9): "..., öğrencilere yönelik dil destek programlarıdır. Bu programların öğrenci dil becerileri ve başarıları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K10): "Okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yönelik yaz okulu ve takviye programlarıdır..."

(K13): "..., öğrencilere yönelik dijital eğitim kaynaklarına ücretsiz erişim sağlamaktır. Bu kaynakların öğrenci başarıları üzerindeki etkilerini değerlendiriyoruz."

Kültürel ve sosyal destek stratejileri teması altında; “ücretsiz katılım imkanları, kariyer planlama ve rehberlik hizmetleri, sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık” olmak üzere üç alt kod bulunmaktadır. Öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilerine yönelik olarak kültürel ve sosyal destek stratejileri konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K4): "Okulumuzda uyguladığımız bir strateji, dezavantajlı öğrencilere yönelik özel rehberlik hizmetlerini içermektedir."

(K5): "..., öğrencilere yönelik ekonomik durumlarına uygun spor ve sanat etkinliklerine ücretsiz katılım imkanları sunmaktır. Bu etkinliklerin öğrenci katılım düzeyleri üzerindeki etkilerini değerlendiriyoruz."

(K7): "..., öğrencilere yönelik kariyer planlama ve rehberlik hizmetlerini içermektedir. Bu hizmetlerin öğrenci gelecek planları üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K14): "Okulumuzda uyguladığımız bir strateji, öğrencilere yönelik kişisel ve sosyal gelişim programlarıdır."

(K8): "Okulumuzda uyguladığımız bir strateji, sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sunmaktır."

(K11): "..., öğrencilere yönelik mentorluk programları içermektedir. Bu programların öğrenci başarılarına etkilerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K12): "..., öğrencilere yönelik kariyer günleri ve iş tanıtım etkinlikleri düzenlemektir. Bu etkinliklerin öğrenci kariyer hedefleri üzerindeki etkilerini izleyerek stratejimizi değerlendiriyoruz."

(K15): "..., öğrencilere yönelik aile katılımını artırmak amacıyla düzenlenen etkinliklerdir. Bu etkinliklerin öğrenci aileleri ile iletişim ve iş birliğini nasıl etkilediğini değerlendiriyoruz."

Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine dair katılımcı değerlendirmeleri

Analiz bölümünde, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusundaki deneyimleri ve düşüncelerinin anlaşılması amacıyla katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 4'te detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 4. Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine yönelik bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
	Maddi Destek	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14	14
Dezavantajlı Gruplara Yönelik Destek Programları	Psiko-sosyal Destek ve Mentorlük	K3, K4, K5, K6, K7, K8, K11	7
	Ek ders ve eğitim materyali sağlama	K2, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K12, K13, K14	10
	Rehberlik Hizmetleri	K2, K8, K10, K13, K14	5
	Geri Bildirim Toplantıları ve Planlı Geliştirme	K2, K6, K10	3
Katılımcı Değerlendirme ve Geliştirme Süreci	Öğrenci ve Veli Geri Bildirimleri	K3, K5, K11	3
	Öğrenci Başarı Verileri ve İzleme	K4, K9, K13	3
	Geliştirme İhtiyaçlarına Göre Revizyon	K8, K12, K14	3

Tablo 4 incelendiğinde; Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine yönelik katılımcı görüşlerinin; "dezavantajlı gruplara yönelik destek programları, katılımcı değerlendirme ve geliştirme süreci" temaları altında toplandığı görülmektedir.

Dezavantajlı gruplara yönelik destek programları teması altında; "maddi destek, psiko-sosyal destek ve mentorlük, ek ders ve eğitim materyali sağlama, rehberlik Hizmetleri" olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programları konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "... Bu programlar arasında burs imkanları, mentorluk hizmetleri ve ek ders programları yer almaktadır. ..."

(K2): "... Bu kapsamda, maddi destek, kırtasiye yardımları ve özel rehberlik hizmetleri sunuyoruz. ..."

(K3): "... Bu programlar içinde psikososyal destek, eğitim materyali sağlama ve özel rehberlik yer almaktadır. ..."

(K4): "... Bu programlar arasında ek dersler, burslar ve sosyal hizmetler yer almaktadır. ..."

(K5): "... Bu programlar arasında rehberlik, maddi destek ve sosyal etkinlikler yer almaktadır. Programların etkilerini değerlendirmek amacıyla düzenli olarak geri bildirim topluyoruz."

(K6): "... Bu programlar arasında özel ders olanakları, burslar ve sosyal etkinliklere katılım imkanları yer almaktadır. ..."

(K7): "... Bu programlar arasında öğrencilere yönelik mentorluk, burslar ve eğitim materyali temini yer almaktadır. ..."

(K8): "... Bu programlar arasında ek dersler, rehberlik hizmetleri ve maddi destek yer almaktadır. ..."

(K9): "... Bu programlar arasında öğrencilere ek ders imkanları, burslar ve dil destek programları yer almaktadır. ..."

(K10): "... Bu programlar arasında rehberlik hizmetleri, maddi destek ve ek ders olanakları yer almaktadır. ..."

(K11): "... sosyal hizmetler, psikolojik danışmanlık ve maddi destek yer almaktadır. ..."

(K12): "... Bu programlar arasında öğrencilere yönelik burslar, eğitim materyali temini ve ek ders imkanları yer almaktadır..."

(K13): "... öğrencilere yönelik maddi destek, rehberlik hizmetleri ve ek ders imkanları yer almaktadır. ..."

(K14): "... rehberlik, burslar ve ek ders olanakları yer almaktadır. Programların etkilerini değerlendirmek amacıyla öğrenci başarıları üzerindeki gelişmeleri izliyoruz."

(K15): "Dezavantajlı gruplara mensup öğrencilere yönelik destek programlarımız bulunmaktadır"

Katılımcı değerlendirme ve geliştirme süreci teması altında; "geri bildirim toplantıları ve planlı geliştirme, öğrenci ve veli geri bildirimleri, öğrenci başarı verileri ve izleme, geliştirme ihtiyaçlarına göre revizyon" olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K2): "...Programların etkilerini değerlendirmek için düzenli geri bildirim toplantıları düzenliyor ve geliştirme süreçlerini planlıyoruz."

(K3): "...etkilerini değerlendirmek için öğrenci ve veli geri bildirimlerini düzenli olarak analiz ediyoruz."

(K4): "... öğrenci başarı verilerini ve katılım düzeylerini takip ediyoruz."

(K5): "... etkilerini değerlendirmek amacıyla düzenli olarak geri bildirim topluyoruz."

(K6): "...Programların etkilerini düzenli olarak değerlendiriyor ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize ediyoruz."

(K8): "... düzenli olarak öğrenci başarı verilerini inceleyip, ailelerle geri bildirim toplantıları düzenliyoruz."

(K10): "... öğrenci başarılarına yönelik düzenli raporlar oluşturuyoruz."

(K11): "...öğrenci ve veli geri bildirimlerini düzenli olarak değerlendiriyoruz."

(K12): "...düzenli olarak öğrenci başarıları ve katılım düzeylerini gözlemliyoruz."

(K13): "...öğrenci başarı verilerini ve öğrenci geri bildirimlerini düzenli olarak analiz ediyoruz."

(K14): "...Programların etkilerini değerlendirmek amacıyla öğrenci başarıları üzerindeki gelişmeleri izliyoruz."

Okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerinin değerlendirilmesi

Analiz bölümünde, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusundaki deneyimleri ve düşüncelerinin anlaşılması amacıyla katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 5'te detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 5. Okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerine yönelik bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Etkili İletişim ve Eğitim Etkinlikleri	Eğitim Seminerleri ve Atölye Çalışmaları	K1, K4	2
	Okul Aile Birliği Toplantıları ve Forumları	K2, K3, K6	3
	Düzenli Bilgilendirme Toplantıları	K3, K9	2
	Dijital Platformların Kullanımı	K5, K8	2
Geri Bildirim Toplama ve Etkinlikler	İki Taraflı İletişim ve Rehberlik	K7, K11	2
	Sosyal Medya Kullanımı	K8, K10, K13	3
	Veli-Öğretmen Toplantıları ve Etkinlikler	K6, K12, K14	3
	Aile Katılımı Etkinlikleri ve Kampanyalar	K15	1

Tablo 5 incelendiğinde; Okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerine yönelik görüşlerinin; "etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri, geri bildirim toplama ve etkinlikler" temaları altında toplandığı görülmektedir.

Etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri teması altında; "dikkat dağınık davranışlar, dersin işleyişini engelleyen davranışlar, saldırgan davranışlar ve çatışmalar" olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerine yönelik olarak etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak adına velilerle iş birliği stratejilerimiz arasında düzenlediğimiz eğitim seminerleri ve atölye çalışmaları bulunmaktadır. Bu etkinliklerde velileri, öğrencilerinin eğitimine daha etkin bir şekilde katılmaya teşvik ediyoruz."

(K2): "Velilerle iş birliğini güçlendirmek amacıyla düzenlediğimiz okul aile birliği toplantıları ve forumları ile iletişim kanallarını açık tutuyoruz. Velilerin görüşlerini dinleyerek, ortak kararlar almak için çaba sarf ediyoruz."

(K3):"Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iletişimi güçlendirmek adına öğrenci başarılarını paylaşan düzenli bilgilendirme toplantıları düzenliyoruz. Velileri okulumuzun eğitim hedeflerine daha yakın hissettirmeyi amaçlıyoruz."

(K4):"Velilerle daha etkili bir iş birliği için çeşitli etkinliklere yer veriyoruz. Öğrenci sergileri, veli-konferansları ve sosyal etkinliklere katılımı artırmak için özel davetiyeler gönderiyoruz."

(K5):"Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla velilerle iletişimi geliştirmek için dijital platformları etkin bir şekilde kullanıyoruz. Online eğitim seminerleri düzenleyerek velilerin bu etkinliklere kolayca katılımını sağlıyoruz."

(K6):"Okulumuzda fırsat eşitliğini artırmak adına velilerle düzenli toplantılar yapıyoruz. Velilere çocuklarının eğitimi konusunda daha fazla sorumluluk alabilecekleri konusunda rehberlik yapıyoruz."

(K8):"Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için velilerle iş birliğini artırmak adına sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanıyoruz. Okulumuzun sosyal medya hesapları üzerinden velileri düzenli olarak bilgilendiriyor ve etkinliklere katılımını teşvik ediyoruz."

(K9):"Velilerle iş birliğini artırmak için okulumuzda veli-öğretmen toplantıları düzenliyoruz. Bu toplantılarda velilere çocuklarının gelişimini daha yakından takip etme fırsatı sunuyoruz."

Geri bildirim toplama ve etkinlikler teması altında; "iki taraflı iletişim ve rehberlik, sosyal medya kullanımı, veli-öğretmen toplantıları ve etkinlikler, aile katılımı etkinlikleri ve kampanyalar" olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerine yönelik olarak Geri bildirim toplama ve etkinlikler konusunda görüş ifade eden okul müdürlerinin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K7):"Velilerle iş birliği stratejilerimiz arasında düzenli olarak iletişim kanallarını kullanarak geri bildirim toplamak bulunmaktadır. Velilerin görüşlerini alarak, okulumuzun güçlü yönlerini ve geliştirmemiz gereken alanları belirliyoruz."

(K10):"Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle düzenli olarak iletişim halindeyiz. Velilere çocuklarıyla ilgili önemli konularda düzenli olarak bilgi sağlıyor ve onların görüşlerini dinliyoruz."

(K11):"Velilerle iş birliği stratejilerimiz arasında düzenli olarak düzenlediğimiz veli-öğrenci etkinlikleri bulunmaktadır. Bu etkinlikler, aileleri okulumuza daha fazla dahil etmeye amaçlamaktadır."

(K12):"Okulumuzda fırsat eşitliğini sağlamak için velilerle iş birliğini artırmak adına anketler düzenliyoruz. Velilerin öneri ve görüşlerine değer veriyor ve bu geri bildirimleri stratejilerimizi güçlendirmek için kullanıyoruz."

(K13):"Velilerle iş birliğini güçlendirmek için düzenlediğimiz aile katılımı etkinlikleri ve kampanyalar aracılığıyla velileri okulumuzun eğitim hedeflerine daha fazla dahil etmeye çalışıyoruz."

(K14):"Eğitimde fırsat eşitliği için velilerle iş birliğini artırmak adına öğrenci performanslarına dair düzenli raporlar sunuyoruz. Velilere çocuklarının güçlü ve zayıf yönleri hakkında daha detaylı bilgi vererek, destek sağlamaya yönlendiriyoruz."

(K15):"Velilerle iş birliği stratejilerimiz arasında düzenli olarak düzenlediğimiz veli toplantıları bulunmaktadır. Bu toplantılarda velilere çocuklarının eğitim sürecine daha aktif katılımını teşvik ediyoruz."

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama amacıyla uygulanan politikaların ve bu politikaların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin okul müdürlerinin görüşleri doğrultusunda incelendiği belirtilmiştir. Uygulanan stratejiler ve bu stratejilerin öğrencilere etkileri, "Uygulanan stratejiler, Öğrencilere etkileri" temaları altında toplandığı ifade edilmiştir. Bu temalar altında ek ders ve destek programları, ücretsiz kaynak, burs ve maddi destek, düzenli değerlendirme ve revizyon, rehberlik ve kariyer destek hizmetleri, sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık hizmetleri gibi beş farklı strateji altında toplam beş alt kod, öğrencilere etkileri altında ise akademik başarı ve performans artışı, öğrenci motivasyonu ve katılımı, sosyal gelişimine katkı olmak üzere üç farklı etki altında toplam üç alt kod bulunmaktadır. Bu sonuçlar, Lin'in (2018) çalışmasında vurgulanan eğitimde fırsat eşitliğini sağlama stratejileri ve bu stratejilerin öğrencilere olan etkileriyle paralellik göstermektedir. Lin'in çalışması, eğitimdeki fırsat eşitliği konusunda uygulanan stratejilere odaklanmış olabilir ve bu bağlamda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öte yandan, Lahelma ve Tainio'nun (2019) çalışmasına göre, belirtilen stratejilerin öğrencilere etkileri konusundaki bulgular bu çalışma ile örtüşmektedir.

Bu çalışmada, okul müdürlerinin öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için uygulanan stratejilere yönelik görüşlerinin "maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma" ile "kültürel ve sosyal destek stratejileri" temaları altında toplandığı belirtilmiştir. Maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma teması altında burs ve maddi destek programları, ek ders ve destek programları, ücretsiz materyal ve malzeme sağlama gibi üç farklı strateji kodu bulunurken, kültürel ve sosyal destek stratejileri teması altında ise ücretsiz katılım imkanları, kariyer planlama ve rehberlik hizmetleri, sosyal hizmetler ve psikolojik danışmanlık gibi üç alt kod belirlenmiştir. Singha'nın (2022) çalışması, eğitimde sosyal adalet ve eşitlik konularına odaklanan bir kaynaktır. Bu çalışmanın bulguları, okul müdürlerinin sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için benzer stratejilere başvurduğunu düşündürmektedir. Özellikle maddi destek ve ekonomik eşitsizliği azaltma temalarındaki stratejilerin benzerliği, her iki çalışma arasında önemli bir uyumu göstermektedir. Pfeffer'in (2012) kaynağı da bu bağlamda değerlendirilebilir. Sosyal destek stratejileri konusundaki bulgular, özellikle kültürel ve sosyal destek stratejileri temasındaki alt kodlarla benzerlik gösterdiği takdirde, iki çalışmanın birbirini desteklediğini ve ortak bir temele sahip olduğunu düşündürmektedir. Bu benzerlikler, okul yöneticilerinin sosyoekonomik eşitsizliklere karşı mücadelede benzer stratejilere başvurduğu ve bu stratejilerin benzer sonuçlar doğurduğu hipotezini güçlendirebilir.

Bu çalışmada, dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine dair katılımcı görüşleri, "dezavantajlı gruplara yönelik destek programları" ve "katılımcı değerlendirme ve geliştirme süreci" temaları altında toplandığı belirtilmiştir. Dezavantajlı gruplara yönelik destek programları teması altında maddi destek, psiko-sosyal destek ve mentorlük, ek ders ve eğitim materyali sağlama, rehberlik hizmetleri gibi dört farklı kod belirlenmiştir. Katılımcı değerlendirme ve geliştirme süreci teması altında ise geri bildirim toplantıları ve planlı geliştirme, öğrenci ve veli geri bildirimleri, öğrenci başarı

verileri ve izleme, geliştirme ihtiyaçlarına göre revizyon gibi dört farklı kod içermektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Levinson, Cookson ve Sadovnik'in (2014) eğitimde sosyal adalet ve dezavantajlı gruplara yönelik stratejilere dair yayımladığı derlemeyle ve Kozuharov ve Petkovski'nin (2018) dezavantajlı öğrencilere odaklanan araştırmasıyla benzerlikler taşımaktadır. Dezavantajlı gruplara yönelik destek programları temalarındaki dört alt kod ile belirtilen stratejiler, özellikle maddi destek, psiko-sosyal destek ve mentorlük, ek ders ve eğitim materyali sağlama, rehberlik hizmetleri gibi alanlarda benzerlikler göstermektedir. Bu benzerlikler, dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının uygulanmasında ortak eğilimleri ve stratejileri yansıtmaktadır. Öte yandan, katılımcı değerlendirme ve geliştirme süreci temalarındaki dört alt kod da Kozuharov ve Petkovski'nin (2018) araştırmasında vurgulanan geri bildirim toplantıları ve planlı geliştirme, öğrenci ve veli geri bildirimleri, öğrenci başarı verileri ve izleme, geliştirme ihtiyaçlarına göre revizyon gibi süreçleri içermektedir. Bu ortak temalar, dezavantajlı öğrencilere yönelik destek programlarının etkilerini değerlendirme ve geliştirme sürecine dair benzer stratejileri yansıtmaktadır.

Bu çalışmada vurgulanan son tema, okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliğini artırmak için velilerle iş birliği yapma stratejilerinin veli katılımına etkilerine odaklanmıştır. Bu stratejiler, "etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri" ile "geri bildirim toplama ve etkinlikler" temaları altında incelenmiştir. Etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri teması altında, dikkat dağıtıcı davranışlar, dersin işleyişini engelleyen davranışlar, saldırgan davranışlar ve çatışmalar gibi dört alt kod belirlenmiştir. Geri bildirim toplama ve etkinlikler teması altında ise iki taraflı iletişim ve rehberlik, sosyal medya kullanımı, veli-öğretmen toplantıları ve etkinlikleri, aile katılımı etkinlikleri ve kampanyalar gibi dört alt kod incelenmiştir. Lin'in (2018) çalışması, velilerle iş birliği stratejilerinin etkileri konusuna odaklanmıştır. Bu bağlamda, özellikle etkili iletişim ve eğitim etkinlikleri temaları, Lin'in çalışmasındaki benzer stratejilerle uyumludur. Lin'in bulgularıyla bu çalışmanın sonuçları arasında benzerlikler bulunması, velilerle yapılan iş birliğinin belirli iletişim ve etkinlik stratejileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Mooney, Knox ve Schacht'in (2014) kaynağı da bu bağlamda değerlendirilebilir. Velilerle iş birliğinin eğitime etkileri konusunu ele alan bu kaynak, özellikle geri bildirim toplama ve etkinlikler temasındaki alt kodlarla bu çalışmanın sonuçları arasında benzerlikler vardır. Karşılaştırmalar, bu iki kaynağın ortak temaları ve bulguları üzerindeki benzerlikleri vurgulamakta ve okul müdürlerinin eğitimde fırsat eşitliği için velilerle iş birliğinde kullanabileceği etkili stratejilere işaret etmektedir.

Öneriler

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve sosyoekonomik farklılıkları azaltmak için okullarda uygulanması gereken stratejilere dair yöneticiler ve öğretmenlere şu öneriler sunulabilir;

- Okullarda maddi destek ve burs programları oluşturularak, öğrencilere ekonomik destek sağlanarak, dezavantajlı gruplara mensup öğrencilerin eğitime erişimini artırılabilir.
- Öğrencilere eğitim materyalleri ve kaynakları eşit bir şekilde dağıtıp, sosyoekonomik farklılıkları azaltarak, öğrencilerin derslere daha etkin bir şekilde katılmalarına yardımcı olunabilir.
- Dezavantajlı gruplardan gelen öğrencilere yönelik ek ders ve destek programları oluşturularak, öğrencilerin akademik başarılarını desteklenebilir.
- Öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerini güçlendirilerek, öğrencilerin kariyer planlaması ve eğitim hedeflerine daha iyi odaklanmalarına yardımcı olunabilir.

- Öğretmenler sınıflarında farklı öğrenme stillerine uygun stratejiler kullanarak, her öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarmasına yardımcı olabilir.
- Öğrencilere grup çalışmaları ve iş birliği fırsatları sağlayarak, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve birbirlerinden öğrenmelerine katkıda bulunulabilir.
- Öğretmenler öğrencilerle açık iletişim kurmaları ve düzenli geri bildirim sağlayarak, öğrencilere kendilerini değerli hissettirebilir ve motivasyonlarını artırabilir.
- Sadece sınavlara dayalı değil, farklı değerlendirme yöntemlerine de yer verilerek, proje tabanlı değerlendirmelerle, öğrencilerin farklı yeteneklerini göstermelerine olanak tanınır.

Referanslar

- Awan, M. S., Malik, N., Sarwar, H. & Waqas, M. (2011). *Impact of education on poverty reduction*. <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/31826/>.
- Baltacı, A. (2018, 06). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 231-274.
- Braveman, P., & Gruskin, S. (2003). Poverty, equity, human rights and health. *Bulletin of the World Health organization*, 81, 539-545.
- Çalışkan, Ş. (2007). Eğitim-işsizlik ve yoksulluk ilişkisi. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 285-308.
- Çeken, H., Ökten, Ş., & Ateşoğlu, L. (2008). Eşitsizliği derinleştiren bir süreç olarak küreselleşme ve yoksulluk. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(2), 79-95.
- Dinçer, M. A., & Uysal Kolaşın, G. (2009). *Türkiye’de öğrenci başarısında eşitsizliğin belirleyicileri*. Eğitim Reformu Girişimi. <https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/Öğrenci-Başarısında-Eşitsizliğin-Belirleyicileri.pdf>.
- Dünya Bankası (2006). *Türkiye kamu harcamaları incelemesi*. Yoksulluğu Azaltma ve Ekonomi Yönetimi Birimi, 27 Temmuz 2006
- Kozuharov, S., & Petkovski, V. (2018). The impact of social transfers on inequality measured by GINI index: The example of Macedonia. *UTMS Journal of Economics*, 9(1), 49-61.
- Kumandaş Öztürk, H. (2019). *Araştırma modelleri ve türleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kunduracı, N. F. (2009). *Yoksullukla mücadele-beşeri sermaye ilişkisi* (uzmanlık tezi). Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kurban, S.(2018). OECD “Bir Bakışta Eğitim raporu 2017” bağlamında Türkiye’de finans ve insan kaynakları yatırımlarının değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(68), 437-452.
- Lahelma, E., & Tainio, L. (2019). The long mission towards gender equality in teacher education: Reflections from a national project in Finland. *Nordic Studies in Education*, 39(1), 69-84.
- Levinson, D., Cookson, P., & Sadovnik, A. (Eds.). (2014). *Education and sociology: An encyclopedia*. Routledge.
- Lin, Y. T. (2018). New concepts of equality of educational opportunity. *Universal Journal of Educational Research*, 6(3), 399-403.

- Maile, S. (2007). *Education and poverty reduction strategies: Issues of policy coherence*. Published by HSRC Press.
- McMahon, W. W. (2000). *Education and development: Measuring the social benefits*. Clarendon Press.
- Mihai, M., Titan, E. & Manea, D. (2015). *Education and poverty*. *Procedia Economics and Finance*, 32, 855-860.
- Nartgün, Ş. S. ve Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(4), 537-564
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Mooney, L. A., Knox, D., & Schacht, C. (2014). *Understanding social problems*. Nelson Education.
- Noble, H. ve Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, 18(2), 34-35.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323- 343.
- Pfeffer, F. T. (2012). *Equality and quality in education*. Population Studies Center Research Report, 774.
- Singh, K. (2014). Right to education and equality of educational opportunities. *Journal of International Cooperation in Education*, 16(2), 5-19.
- Singha, S. (2022). Social Inclusion, Equality, Leadership, and Diversity to Attain Sustainable Development Goal 5 in the Indian Banking Industry. *Journal of International Women's Studies*, 23(5), 135-141.
- Taşkın Alp, Y. (2016). *Öğrenciler ve Eğitime Erişim Arka Plan Raporu Eğitim İzleme Raporu 2015-2016*. Eğitim Reformu Girişimi
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.